

نامه به سردبیر: کتابخانه‌های تخصصی سلامت خانواده: ضرورت و کارکردها

حسن اشرفی ریزی^۱ / لیلا شهرزادی^۲

نامه به سردبیر

دسترسی و استفاده از اطلاعات سلامت نقش مهمی در ارتقای سطح سلامت جامعه دارد [۴-۱]. به عبارت دیگر، اطلاعات سلامت می‌تواند در پیشگیری از بیماری‌ها، بهبود خدمات سلامت [۵-۲]. کاهش هزینه‌های درمان بیماران [۶-۷]. افزایش اعتماد به نفس بیماران در روند درمان و افزایش کیفیت مراقبت‌های پزشکی کمک شایانی نماید [۵]. با توجه به تأکید سازمان بهداشت جهانی مبنی بر دسترسی همگان به اطلاعات سلامت [۸]، لازم است، زیرساخت‌های لازم در این زمینه چه از بعد امکانات و تجهیزات و چه از بعد نیروی انسانی فراهم گردد. کتابداران و اطلاع‌رسانان پزشکی به عنوان متخصصان اطلاعات سلامت، علاوه بر کمک به متخصصان حوزه سلامت [۹]، در ارتباط با خانواده‌ها نیز وظایف ویژه‌ای بر عهده دارند. امروزه در جامعه با وجود حجم عظیم اطلاعات در رسانه‌های مختلف، دسترسی خانواده‌ها به مواد خواندنی آسان فهم در حوزه سلامت و کمک به آن‌ها در درک این اطلاعات، از طرف هیچ انجمن یا سازمانی حمایت نمی‌شود. به نظر می‌رسد، راه اندازی کتابخانه تخصصی سلامت خانواده و یا مجموعه‌های تخصصی در کتابخانه‌های عمومی با اهداف و وظایف خاص می‌تواند این امر خطیر را محقق نماید. هدف اصلی از راه‌اندازی این کتابخانه‌ها یا مجموعه‌ها، فراهم نمودن امکان دسترسی خانواده‌ها به اطلاعات سلامت معتبر و موثق، متناسب با سطح سواد، فرهنگ و جنسیت آن‌ها و نیز توانمند ساختن آنان در درک و بکارگیری این اطلاعات در رفع نیازهای سلامت خود است. در این مقاله به کارکردهای این کتابخانه‌ها یا مجموعه‌های تخصصی و نیز نقش کتابداران و اطلاع‌رسانان پزشکی در این کتابخانه‌ها پرداخته می‌شود.

کارکردهای کتابخانه‌ها یا مجموعه‌های تخصصی سلامت خانواده

کتابخانه‌ها یا مجموعه‌های تخصصی سلامت خانواده دارای کارکردهای ذیل هستند:

- ۱- کمک به کاهش هزینه‌های درمانی بیماران با تجویز اطلاعات سلامت مناسب برای انجام خودمراقبتی و مدیریت فرایند درمان توسط بیمار؛
- ۲- دسترسی مطمئن خانواده‌ها به انواع اطلاعات سلامت معتبر متناسب با نیاز واقعی، در اشکال و محمل‌های مختلف؛
- ۳- استفاده خانواده‌ها از دانش و تجارب کتابداران پزشکی به عنوان مشاوران اطلاعات سلامت در انتخاب منابع اطلاعاتی مفید در حوزه سلامت؛
- ۴- کمک به افزایش دانش سلامت خانواده‌ها و به تبع آن پیشگیری از بسیاری از بیماری‌ها؛

۱. دانشیار گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، مرکز تحقیقات فناوری اطلاعات در امور سلامت، دانشگاه

علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران

۲. مربی گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، مرکز تحقیقات فناوری اطلاعات در امور سلامت، دانشگاه علوم

پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران؛ نویسنده مسئول (shahrzadi@mng.mui.ac.ir)

۵- تغییر سبک زندگی کنونی خانواده‌ها به سبک زندگی اسلامی - ایرانی با استفاده از اطلاعات سلامت مبتنی بر آموزه‌های دینی؛

۶- افزایش سواد سلامت خانواده‌ها و توانمندساختن آن‌ها در دریافت، ارزیابی و کاربرد اطلاعات سلامت؛

۷- کمک به افزایش میزان مطالعه در سطح جامعه با معرفی سازمان‌ها، نهادها و مراکز معتبر و فعال در حوزه سلامت به افراد مختلف به ویژه بیماران.

وظایف کتابداران و اطلاع رسانی پزشکی

در این نوع کتابخانه وظایف کتابداران و اطلاع رسانی پزشکی عبارتند از:

۱- شناسایی، تهیه و ارائه منابع اطلاعاتی سلامت، متناسب با نیازهای مختلف خانواده‌ها؛

۲- معرفی رسانه‌های سلامت محور مجازی مانند وب سایت‌ها، وبلاگ‌ها و شبکه‌های اجتماعی برای پاسخگویی به نیازهای جدید خانواده‌ها؛

۳- برگزاری کارگاه‌های آموزش سواد سلامت و سواد رسانه‌ای برای خانواده‌ها؛

۴- استفاده از رسانه‌های گروهی مانند رادیو، تلویزیون و روزنامه‌ها برای تبلیغ خدمات کتابخانه‌های سلامت محور؛

۵- تهیه بروشورها، جزوه‌ها و منابع اطلاعاتی آسان فهم به منظور ترویج پیام‌های بهداشتی برای کاربران کتابخانه‌ها؛

۶- مشاوره اطلاعاتی به سایر کتابخانه‌ها (عمومی، آموزشگاهی و...) در تهیه منابع مفید در حوزه سلامت؛

۷- ارائه خدمات اطلاعات سلامت متناسب با گروه‌های خاص (معلولان، کودکان و نوجوانان، کهنسالان، زنان باردار و...);

۸- مشاوره اطلاعاتی به خانواده‌ها و نیز، معرفی منابع در زمینه تأمین سلامت روحی، روانی و جسمی دانش آموزان در فرایند تحصیل.

با توجه به نقش کتابخانه‌های عمومی در ارائه خدمات اطلاعاتی به گروه‌های مختلف جامعه، لزوم توجه به ارائه خدمات اطلاعات سلامت به خانواده‌ها نیز امری ضروری به نظر می‌رسد. با توجه به توانمندی و قابلیت‌های ویژه کتابداران و اطلاع رسانی پزشکی در ارائه خدمات اطلاعات سلامت به افراد جامعه در فضای آلوده اطلاعات، به ویژه در حوزه بهداشت و سلامت، لزوم بهره‌گیری از خدمات این کتابداران در کتابخانه‌های تخصصی این حوزه احساس می‌شود. بنابراین، راه‌اندازی کتابخانه‌های تخصصی سلامت خانواده به صورت مستقل و یا به عنوان خدمتی تخصصی در کتابخانه‌های عمومی، با هدف تأمین نیازهای اطلاعاتی خانواده‌ها در حوزه سلامت امری ضروری و گریزناپذیر به نظر می‌رسد. انتخاب هر یک از این دو مورد با توجه به سیاست‌های سازمان متولی و نیازهای مختلف جامعه خدمت گیرنده متفاوت خواهد بود. به نظر می‌رسد، از دو راه پیشنهاد شده، پیشنهاد نخست یعنی راه اندازی کتابخانه‌های تخصصی سلامت خانواده به طور مستقل برخلاف افزایش هزینه‌ها در کوتاه مدت، نقش موثرتری در ارتقای سطح سلامت، به ویژه برای عموم مردم در بلند مدت خواهد داشت.

• وصول مقاله: ۹۵/۰۱/۲۵ • اصلاح نهایی: ۹۵/۱۱/۱۶ • پذیرش نهایی: ۹۵/۱۲/۱۴

References

1. Mekenna HP, Ashtons, Kenny S. Barriers to evidence based practice in primary care. *Journal of Advanced Nursing* 2004; 45:178-189.
2. Killen M, Barnfather JS. A successful teaching strategy for applying evidence- based practice. *Nurse Educator* 2005; 30 (3):127-132.
3. Adib-Hagbaghery M. Factors facilitating and inhibiting evidence- based nursing in Iran. *Journal of advanced nursing* 2007;68:566-575.
4. Valinejadi A, Pasyr P. [Medical librarianship and information science in evidence based medicine arena]. *Informology* 2009; 6 (22): 138-160 [Persian].
5. Kahoui M, Babamohammadi H, Ghazavi Shariatpanah S, Mahdizadeh J. [A survey on barriers to access health information resources of nursing care from the perspectives of nurses and nursing students]. *Journal of Health administration* 2012;15(49): 27-38 [Persian].
6. Zare-farashbandi F, Ashrafi-rizi H, Shahrzadi L, Papi A. [Information therapy Research Center]. *Health Information Management* 2010; 9(4): 445-447 [Persian].
7. Zeinali V, Riahinia N. [Information Therapy Services in Educational Hospitals: a Feasibility Study in Educational Hospitals of Shahid Beheshti University of Medical Sciences]. *Journal of Health Administration (JHA)* 2015; 18(59): 66-81 [Persian].
8. Aminpour F. Health Information for all. *Health Information Management* 2005; 2(1): 64-72.
9. Julia Sollenberger M, Cavanaugh SK, MSIS CAT. The value of library and information services in patient care: results of a multisite study. *Journal of the Medical Library Association* 2013;101(1):38-46

Family Health Special Libraries: The necessity and Functions

Ashrafi-rizi H¹/ Shahrzadi L²

1. Associate Professor of Library and Information Sciences Department, Faculty of Management and Medical Information Sciences, Health Information Technology Research Center, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran
2. Instructor of Library and Information Sciences Department, Faculty of Management and Medical Information Sciences, Health Information Technology Research Center, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran; Corresponding Author(shahrzadi@mng.mui.ac.ir)